

2014

Univerzitet u Banjoj Luci
Fakultet političkih nauka
Institut za društvena
istraživanja

Projekat „Medijska slika
Republike Srpske“

MEDIJSKA SLIKA REPUBLIKE SRPSKE: IZVJEŠTAJ O ISTRAŽIVANJIMA JAVNOG MNIJENJA U 2014. GODINI

Banja Luka, 29. decembra 2014. godine

UVOD

Naučno-istraživački projekat „Medijska slika Republike Srpske“ bavi se temom medija u službi građana, odnosno demokratskom ulogom medija u Republici Srpskoj. Kao okosnicu demokratičnosti medija, projekat tematizuje odgovornost medija i profesionalnost u medijima, odnosno različite oblike analiza i istraživanja koji su vezani za pitanja odgovornog, odnosno neodgovornog novinarstva. Rad na projektu je počeo u aprilu 2014. godine i traje do aprila 2015. godine.

Ključna empirijska istraživanja na ovom projektu izvedena su u avgustu i septembru 2014. godine. Cilj ovih istraživanja bio je prikupljanje relevantnih i pouzdanih podataka na reprezentativnom uzorku koji će dati odgovore na pitanja, između ostalog, kakvi su mediji u Republici Srpskoj, kako naši građani koriste medije i kakve stavove građani imaju o medijima i sadržajima koje u njima pronalaze.

Istraživanja su, između ostalog, imala za cilj i razvoj pouzdanog upitnika i reprezentativnog slučajnog uzorka koji se kasnije mogu koristiti, kako za potrebe projekta, tako i za potrebe drugih istraživanja na Institutu i Fakultetu.

Rukovodilac istraživanja bio je prof. dr Aleksandar Bogdanić, a koordinator Borislav Vukojević. Ostali istraživači i anketari bili su studenti prvog i drugog ciklusa i istraživači Instituta za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka u Banjoj Luci.

NAJVAŽNIJI METODOLOŠKI PODACI

Prvo istraživanje je sprovedeno u periodu od 15. do 19. avgusta 2014. godine na uzorku od 1.114 slučajno odabranih punoljetnih građana i građanki Republike Srpske, a drugo od 26. do 28. septembra, na uzorku od 1.136 ispitanika. U prvom istraživanju je učestvovalo 9 istraživača – anketara, a u drugom 15.

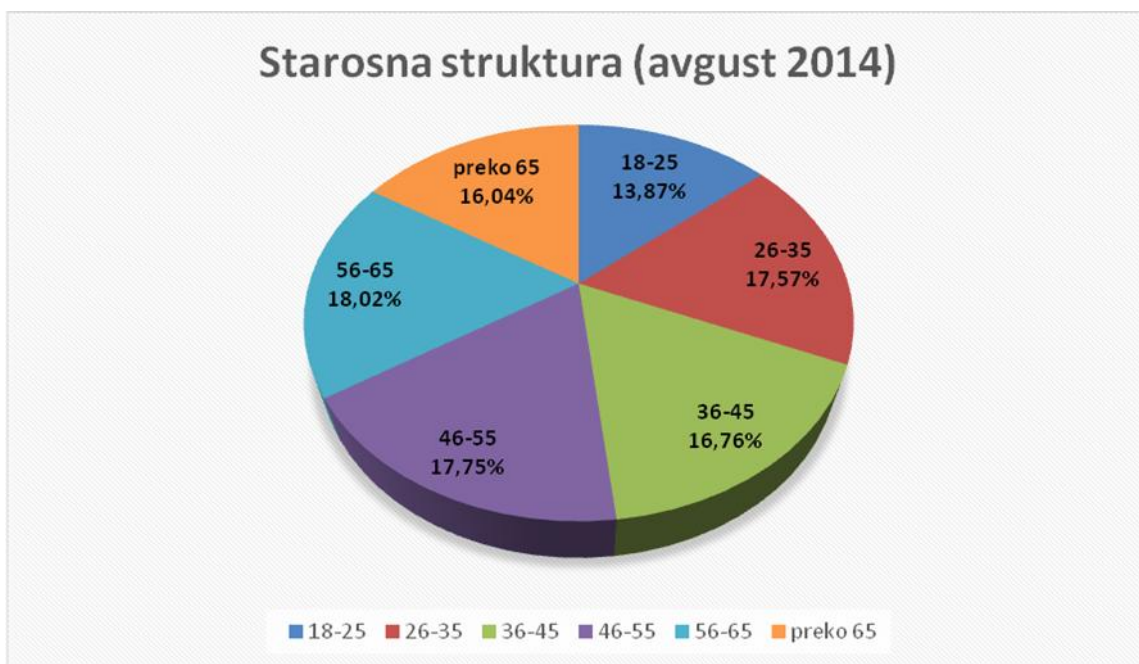
U istraživanju je korišten višefazni skupni slučajni uzorak (multi-stage cluster random sample) u koji je bilo uključeno šezdeset naseljenih mjesta i mjesnih zajednica širom Republike Srpske. Granica greške na ovom uzorku iznosi +/- 3%.

U prvom istraživanju upitnik je sadržao 49 pitanja, a u drugom 47. Većinu upitnika ispitanici su popunjavali samostalno, a sa pojedinim ispitanicima, posebno u toku prvog istraživanja, anketari su vodili razgovor na temelju kog su popunjavali upitnik.

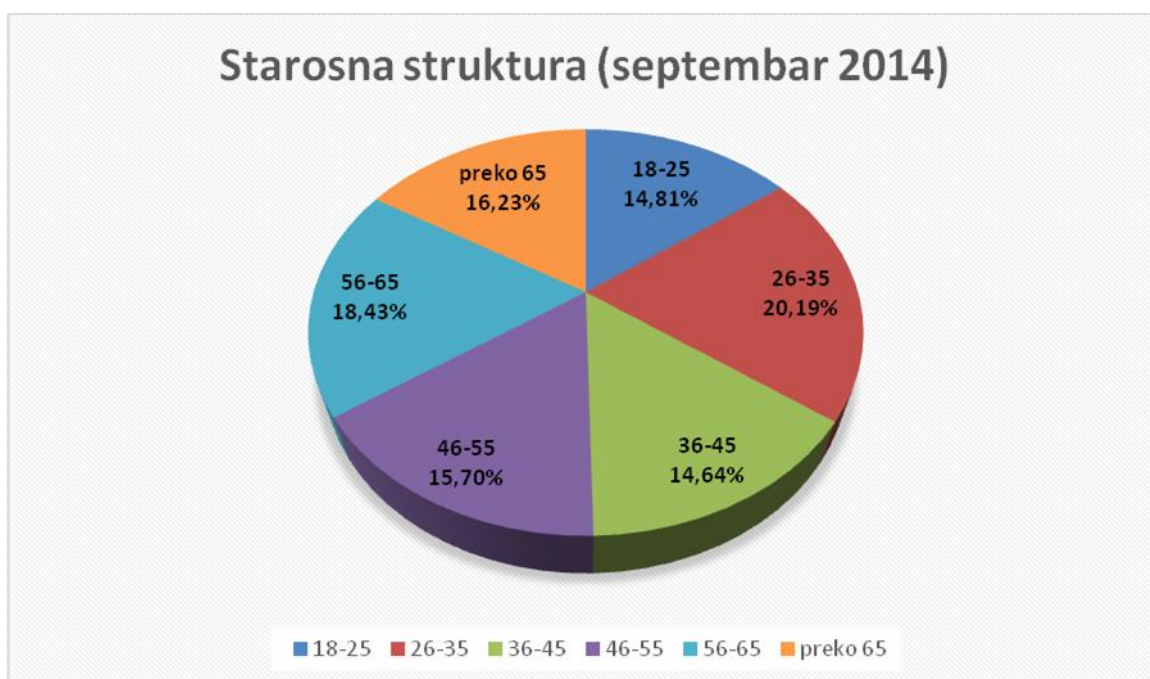
Najveći broj pitanja u upitnicima, pored osnovnih demografskih, bio je o tome kako i koje medije građani Republike Srpske koriste i koliko vremena provode koristeći pojedine medije (štampu, radio, televiziju, internet). Zatim, ispitanici su odgovarali koje vrste sadržaja najviše gledaju, slušaju ili čitaju (informativne, obrazovne, zabavne i dr). Isto tako, određeni broj pitanja odnosio se i na čitanost, gledanost, slušanost i korištenje konkretnih štampanih, elektronskih ili novih (digitalnih) medija u RS. Konačno, građani su iznijeli i svoja mišljenja i stavove o tome kakvi su naši mediji i šta od njih očekuju u svjetlu njihove nepristrasnosti, tačnosti, objektivnost, nezavisnosti i dr.

POJEDINI DEMOGRAFSKI PODACI

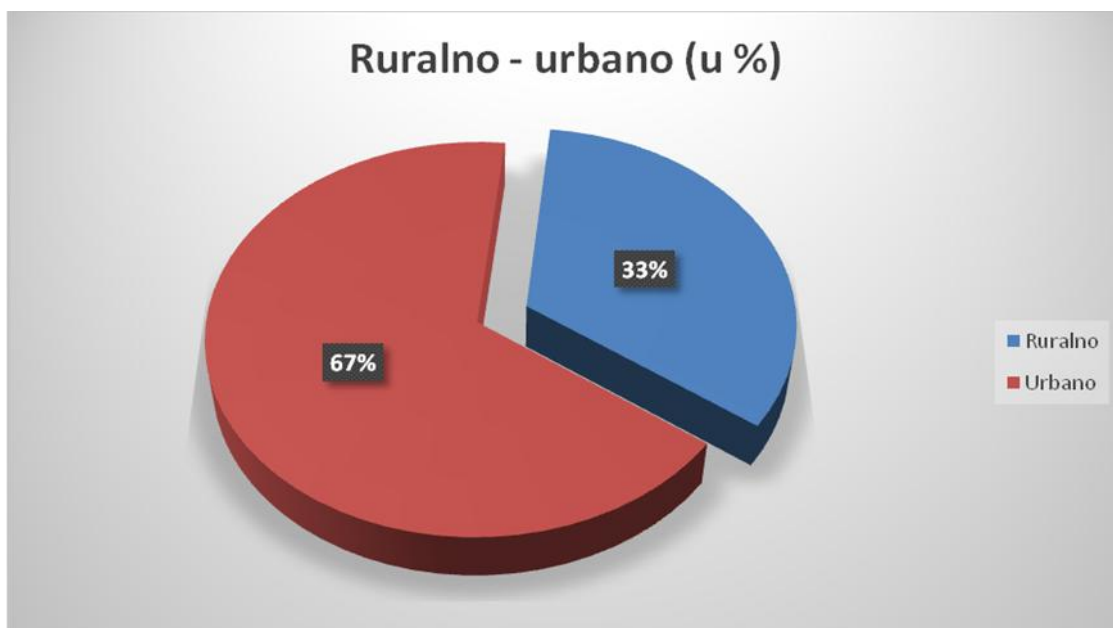
Polna struktura ispitanika: u prvom istraživanju bilo je 56,22% ispitanika muškog pola i 43,78% ženskog pola, a u drugom istraživanju 49,87% muškog pola i 50,13% ženskog pola.

Grafikon 1. Starosna struktura ispitanika u prvom istraživanju

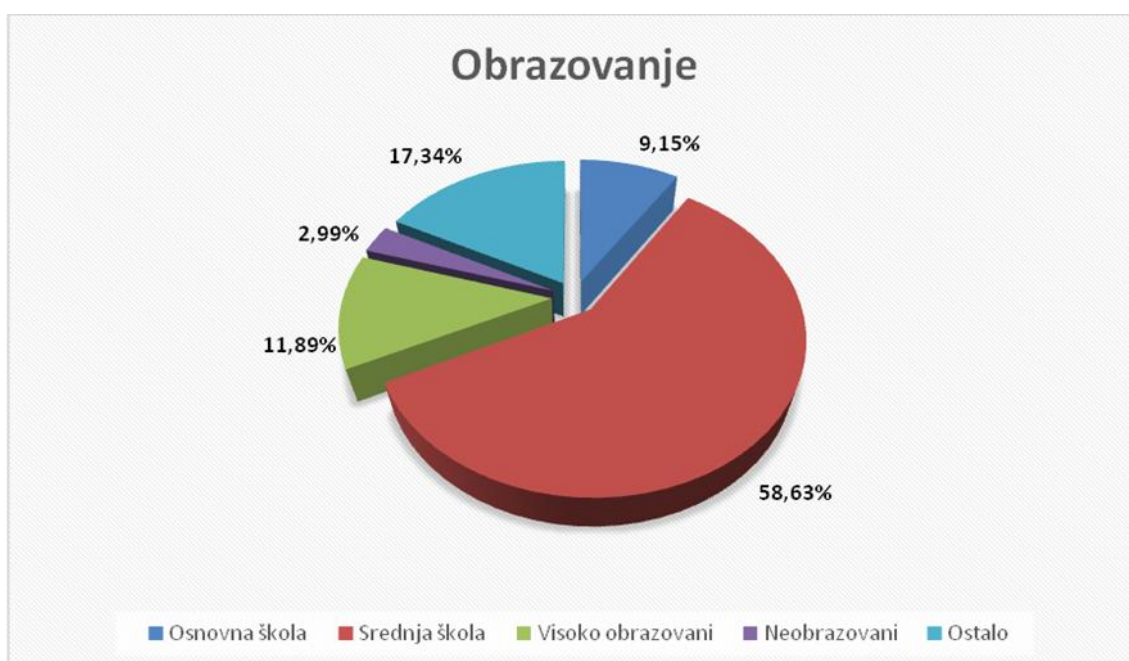
Grafikon 2. Starosna struktura ispitanika u drugom istraživanju

Grafikon 3. *Uzorak prema odnosu urbanih i ruralnih područja*

Najviše je osoba sa završenom srednjom školom (58,63%), a zatim slijede:

- osnovni studij (prvi ciklus studija): 16,29%
- završena osnovna škola (8 ili 9 razreda): 9,15%
- viša škola (dvogodišnja): 8,19%
- postdiplomski studij (drugi ciklus): 3,61%
- nezavršena cijela osnovna škola: 2,20%
- bez škole: 0,79%
- odbranjen doktorat ili završen doktorski studij: 0,09%
- bez odgovora: 1,06%.

Grafikon 4. *Zbirni rezultati stepena obrazovanja*

Odgovor	Broj	Procenat
Da, zaposlen sam	437	38,95%
Ne, nisam zaposlen	411	36,63%
Penzioner sam	274	24,42%

Tabela 1. Podaci o zaposlenosti (uzorak 1.122, isključena opcija Bez odgovora)

Kada su u pitanju *prosječna mjesečna primanja*, 34,35% ispitanika je odgovorilo da su im primanja u rasponu 501–800 KM, dok 2,57% ispitanika ima *primanja* više od 2.000 KM. Najčešće mjesto zaposlenja je u *privatnim preduzećima i ustanovama* (40,37% od onih koji su zaposleni), a u *javnim preduzećima* zaposleno je 17,43%. Kada su u pitanju penzije, na uzorku od 277 penzionera najčešći odgovor je da visina penzije iznosi od 301 do 500 KM (51,26%), dok manje od 300 KM prima 31,77% ispitanika.

NAJVAŽNIJI TEMATSKI PODACI

Stavovi o emigraciji i preferencije prema stranim državama/savezima

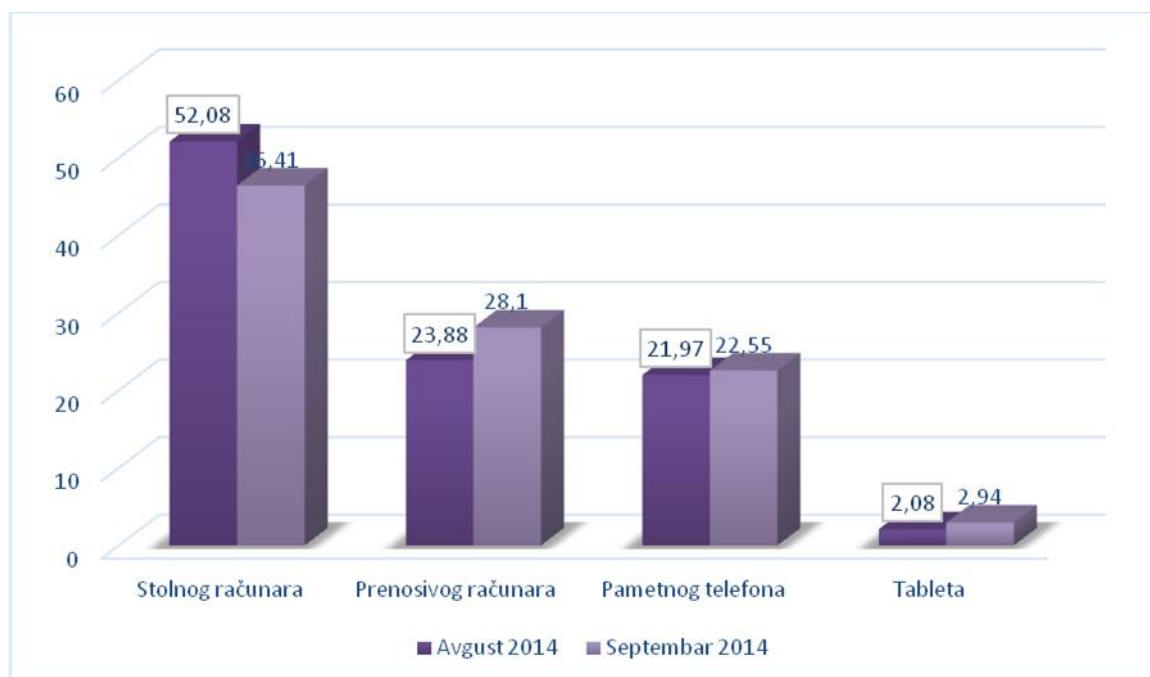
Na pitanje „Da vam se pruži prilika, da li biste se trajno iselili iz RS/BiH (Evropska unija, prekookeanske zemlje i sl)“, ispitanici su odgovorili sa „da“ u 48,85% slučajeva, dok se ne bi iselilo 49,20% (bez odgovora je 1,94% ispitanika).

Odgovor	Broj	Procenat
Nikog posebno	366	33,21%
Ruska Federacija	363	32,94%
Evropska Unija	204	18,51%
Neka druga	79	7,17%
SAD	72	6,53%
Kina	18	1,63%

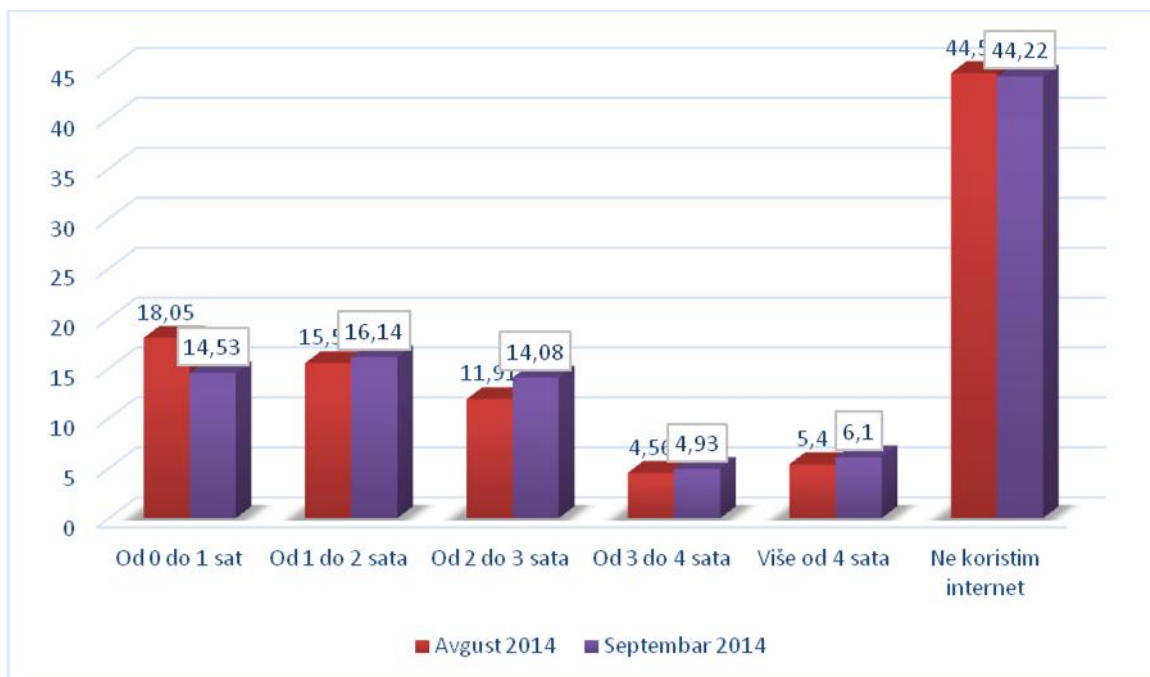
Tabela 2. Koju drugu/stranu zemlju najviše cijenite/volite?

Internet i društvene mreže

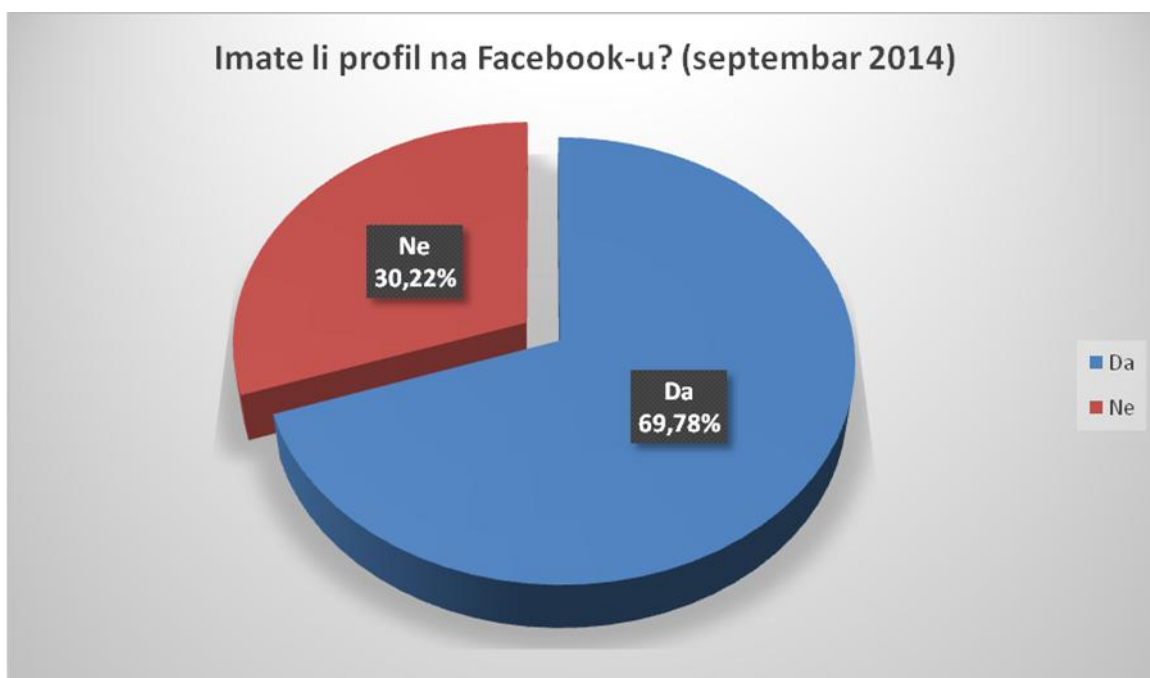
Internet koristi gotovo 55% stanovnika Republike Srpske, a najviše njih provodi od 1 do 2 sata vremena na mreži. Najčešće se spajaju preko stonog računara, a najmanje putem tableta.

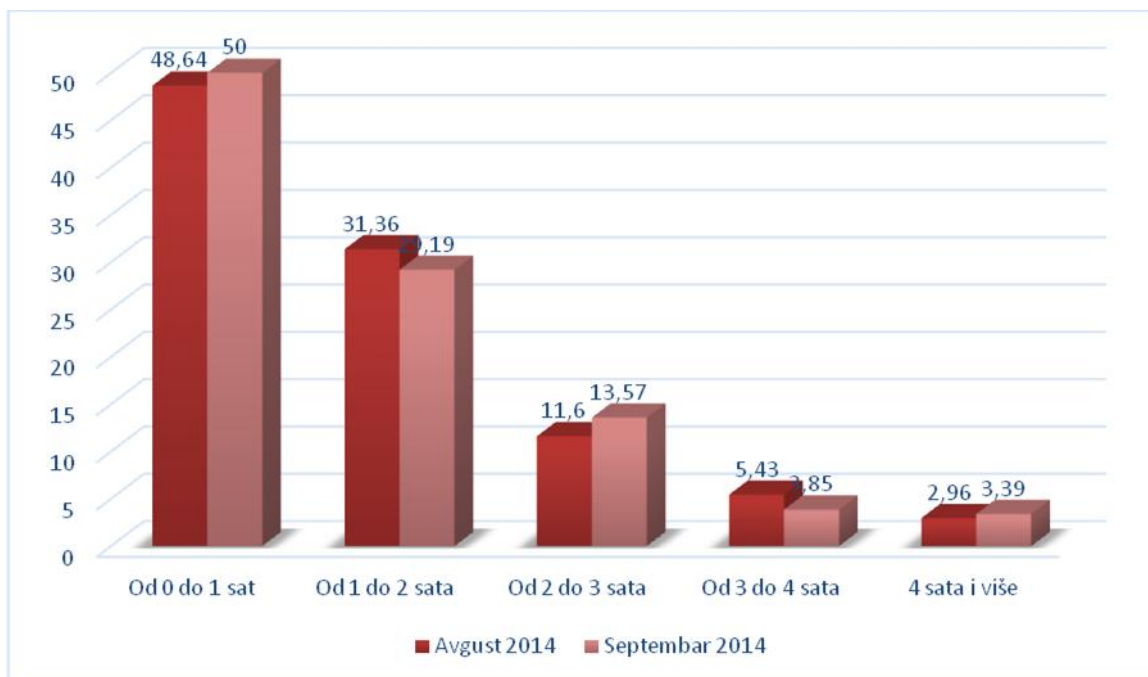
Grafikon 5. Koje sredstvo najčešće koristite za povezivanje na internet?

Grafikon 6. *Koliko vremena najčešće provodite na internetu?*

Grafikon 7. *Ukoliko koristite internet, da li imate profil na facebook-u?*

Grafikon 8. Koliko vremena najčešće provodite na facebook-u?

Internetski portali, štampa i kultura čitanja

Prema drugom istraživanju, na uzorku od 584 ispitanika koji koriste internet, najčitaniji internetski portal je *Blic online* (28,42%), drugi je portal *BN televizije* (6,68%), zatim *6uka* (5,31%), *Nezavisne* i *Press RS* (4,97%), *RTRS* i *Glas Srpske* (4,62%), dok je 23,12% ispitanika zaokružilo odgovor „neki drugi“.

U prvom istraživanju, na uzorku od 571 ispitanika, rezultati pokazuju da je najčitaniji portal takođe *Blic online* (38,18%), slijedi portal *BN televizije* (17,86%), zatim *RTRS* (17,51%) i *Press RS* (17,16%). Odgovor „neki drugi“ zaokružen je u 24,87% slučajeva¹.

Kada je u pitanju štampa, radi preciznosti podataka razdvojena su pitanja o navici kupovanja i čitanju ovog medija.

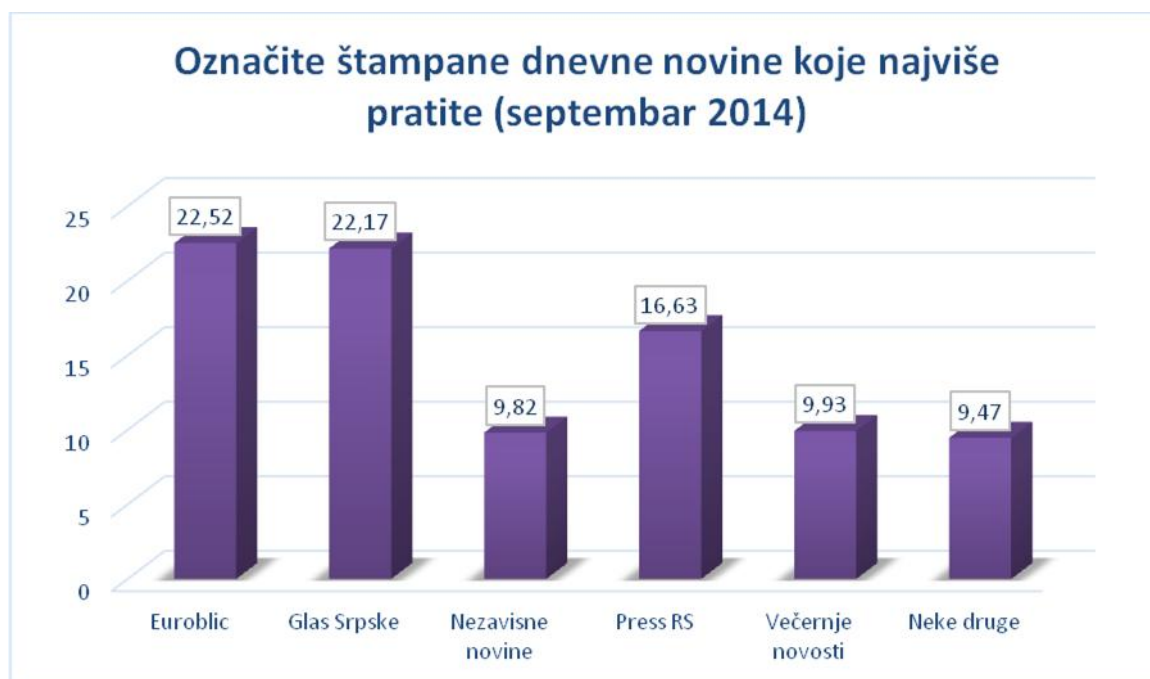
Odgovor	Procenat „čitalaca“	Procenat „kupaca“
Da, redovno	14,17%	10,67%
Da, povremeno	42,51%	30,13%
Rijetko	20,90%	20%
Ne, nikako	22,42%	39,20%

Tabela 3. Poređenje čitanja i kupovanja dnevne štampe

¹ U prvom (avgustovskom) istraživanju ostavljena je mogućnost biranja više odgovora, a u drugom su ispitanici mogli označiti samo jedan odgovor.

Podaci govore da gotovo 40% ispitanika nikada ne kupuje novine, a da redovnih kupaca ima nešto više od 10%. Najveći broj ispitanika (42,51%) novine čita povremeno.

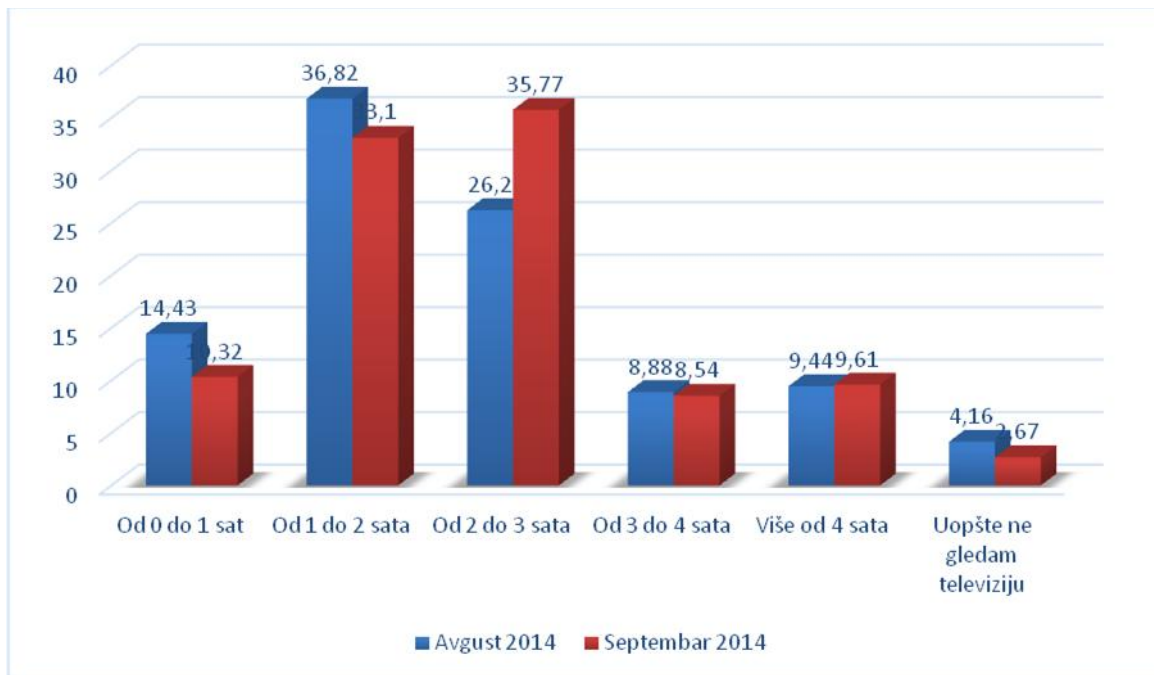
Grafikon 9. Najčitanije dnevne novine u Republici Srpskoj u septembru 2014. godine

S druge strane, u prvom istraživanju najčitaniji list bio je *Press RS*, ali u tom upitniku je bila ponuđena mogućnost višestrukog biranja. Dakle, *Press RS* je bio prvi sa 35,21%, zatim slijede *Euro Blic* (32,10%) i *Glas Srpske* (31,26%). Odgovor „neke druge“ zaokružen je u 10,78% slučajeva.

Odgovor	Avgust 2014.	Septembar 2014.
Da, ali rijetko	25,35%	34,90%
Da, 1-2 godišnje	10,60%	9,38%
Da, 3-6 godišnje	9,46%	8,03%
Da, 1 mjesečno	10,31%	14,97%
Da, 2 ili više mjesečno	8,99%	5,59%
Nemam mogućnosti/vremena da čitam knjige	35,29%	27,14%

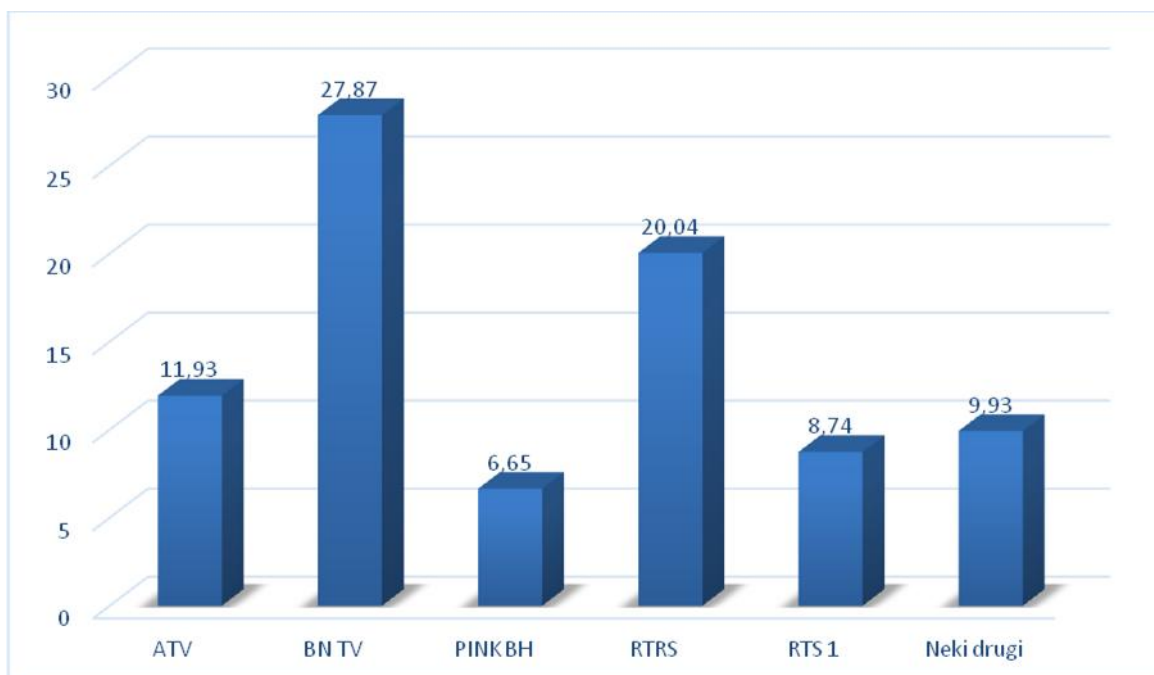
Tabela 4. Da li čitate knjige (štampane ili elektronske)?

Gledanost televizije i televizijskih dnevnika

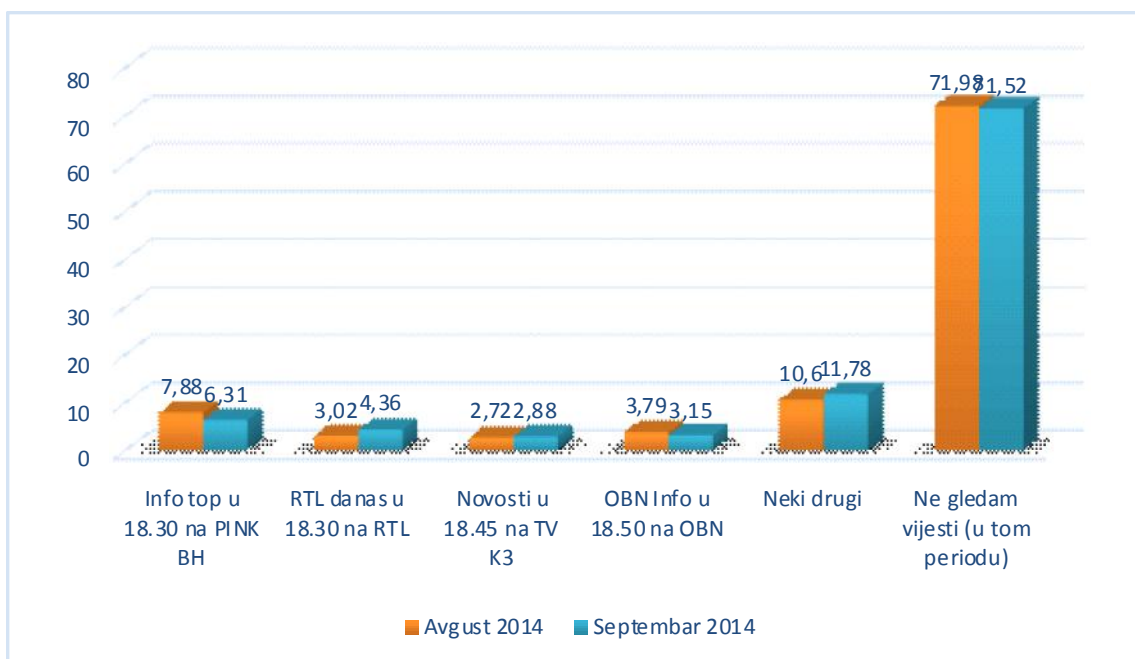

Grafikon 10. Ako gledate televiziju, koliko dnevno najčešće gledate televiziju?

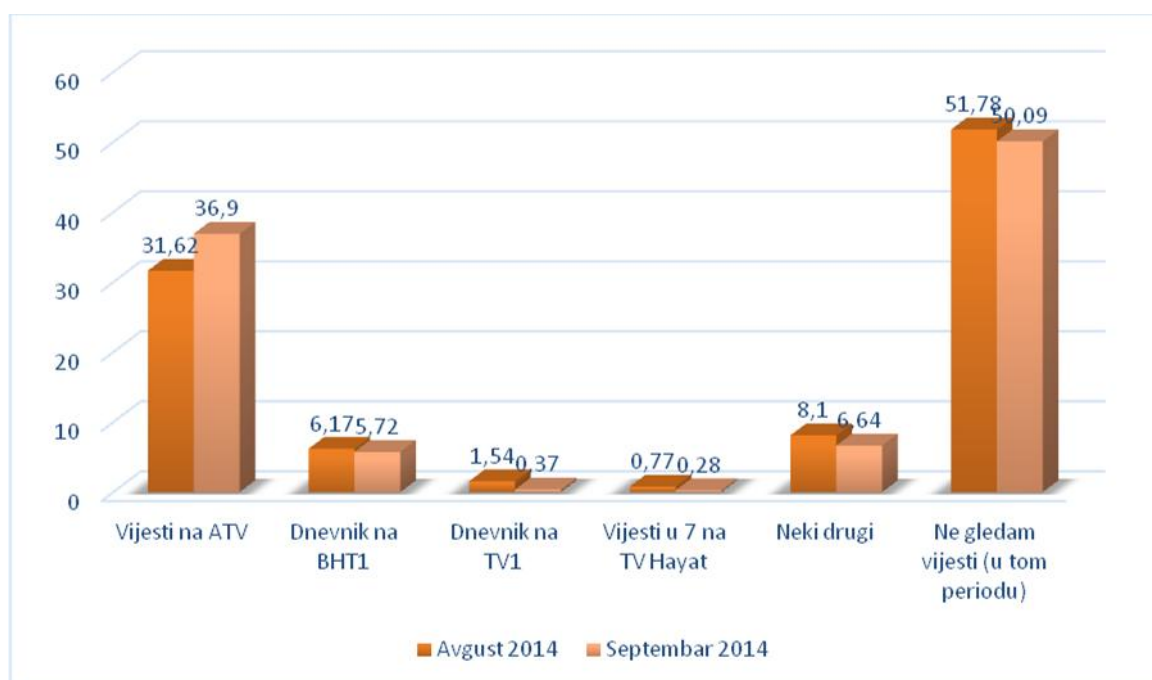
Televizija je najgledaniji medij u Republici Srpskoj. Broj onih koji uopšte ne gledaju televiziju je statistički beznačajan, dok najveći broj ispitanika najčešće provodi između 1 i 3 sata pred televizijskim ekranom. Procenat „strastvenih“ gledalaca (Gerbner, 2000) televizije je gotovo 10%.

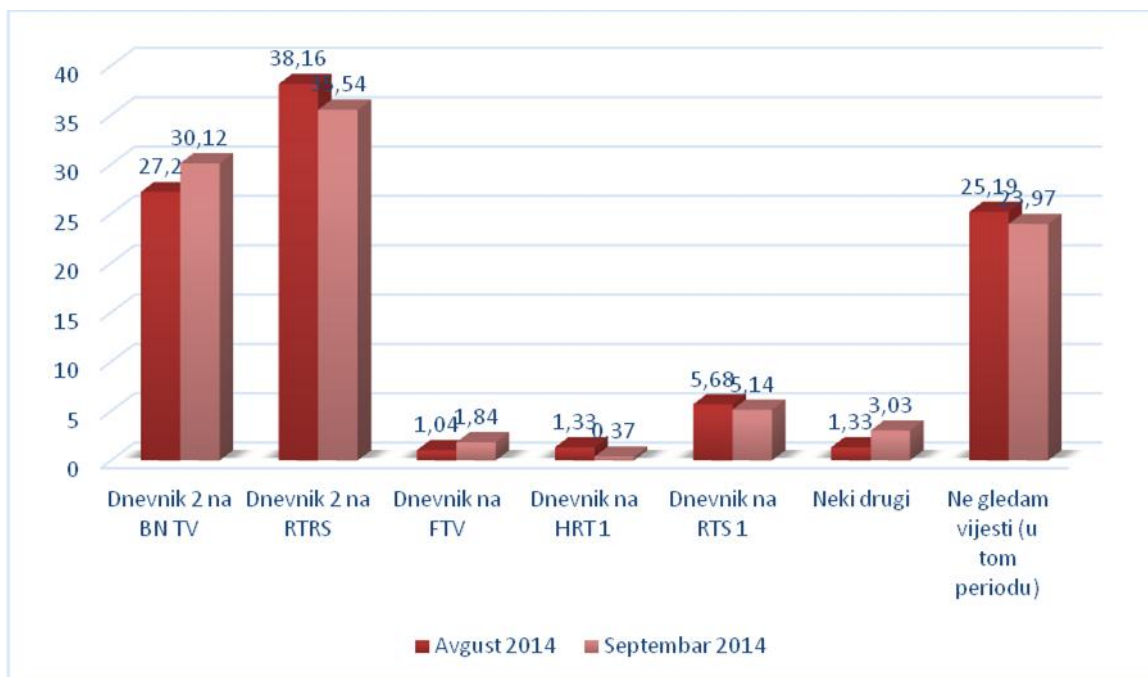
Grafikon 11. Označite televizijski kanal koji najčešće i najviše gledate

Grafikon 12. Označite večernji TV dnevnik vijesti koje najčešće gledate od 18:30 do 19:00 sati

Grafikon 13. Označite večernji TV dnevnik vijesti koje najčešće gledate od 19:00 do 19:30 sati

Grafikon 14. Označite večernji TV dnevnik ili vijesti koje najčešće gledate od 19:30 do 20:00 sati

Kada je u pitanju *Dnevnik 3*, odnosno termin između 22:30 i 23 časa, ispitanici su ponudili sljedeće odgovore: ne gledam vijesti u tom periodu (67,86%), *Dnevnik 3 na BN TV* (15,47%), *Dnevnik 3 na RTRS* (11,42%), *Dnevnik 3 na RTS 1* (2,39%), neki drugi (1,57%) i *Dnevnik 3 na FTV* (1,29%).

Gledanost političkih i zabavnih emisija

Odgovor	Avgust 2014.	Septembar 2014.
Ne gledam društveno-političke emisije	36,26%	40,46%
Najgledanija emisija	Pečat (13,31%)	Apostrof (13,03%)
Druga najgledanija	Apostrof (9,64%)	Pečat (9,17%)

Tabela 5. Društveno-političke emisije

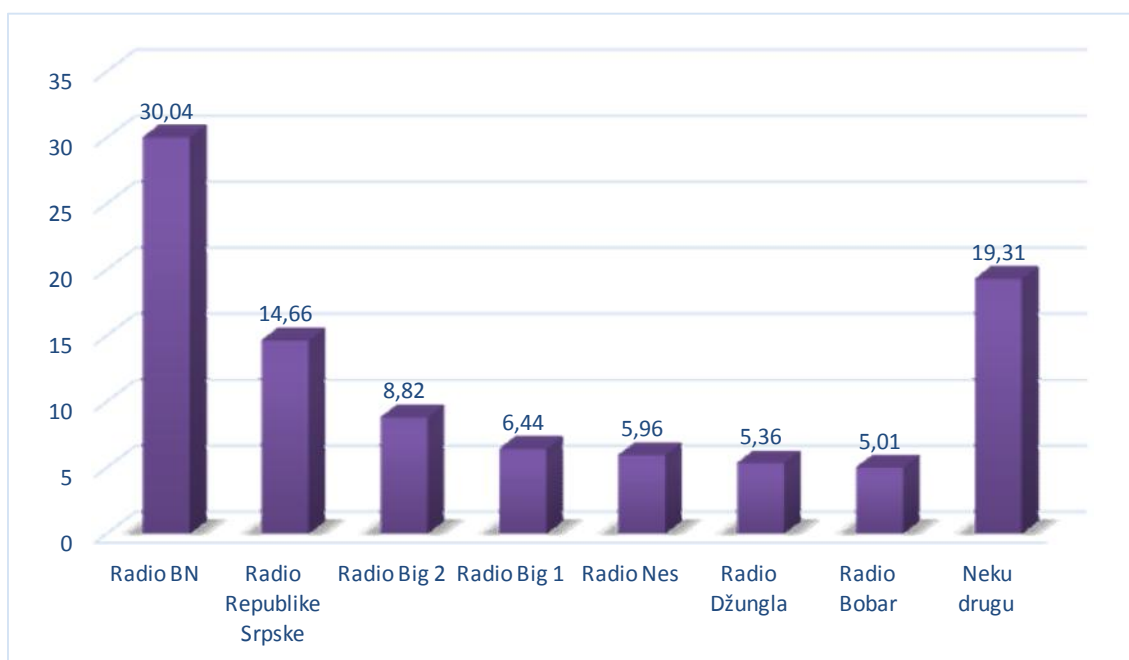
Odgovor	Avgust 2014.	Septembar 2014.
Ne gledam zabavne emisije	22,70%	25,39%
Najgledanija emisija	Ćirilica (27,30%)	Veče sa Ivanom Ivanovićem (28,95%)
Druga najgledanija	Veče sa Ivanom Ivanovićem (26,63%)	Ćirilica (24,57%)

Tabela 6. Zabavne emisije o kulturnim i društvenim temama

Slušanost radija

Odgovor	Avgust 2014.	Septembar 2014.
Da, svakodnevno	26,04%	19,39%
Da, povremeno	31,65%	40,13%
Da, ali rijetko	14,74%	14,70%
Ne, gotovo da ne slušam	27,58%	25,79%

Tabela 7. Da li slušate radio?

Grafikon 15. Označite radio stanicu koju najčešće slušate (septembar 2014) – ponuđena je opcija višestrukog biranja odgovora

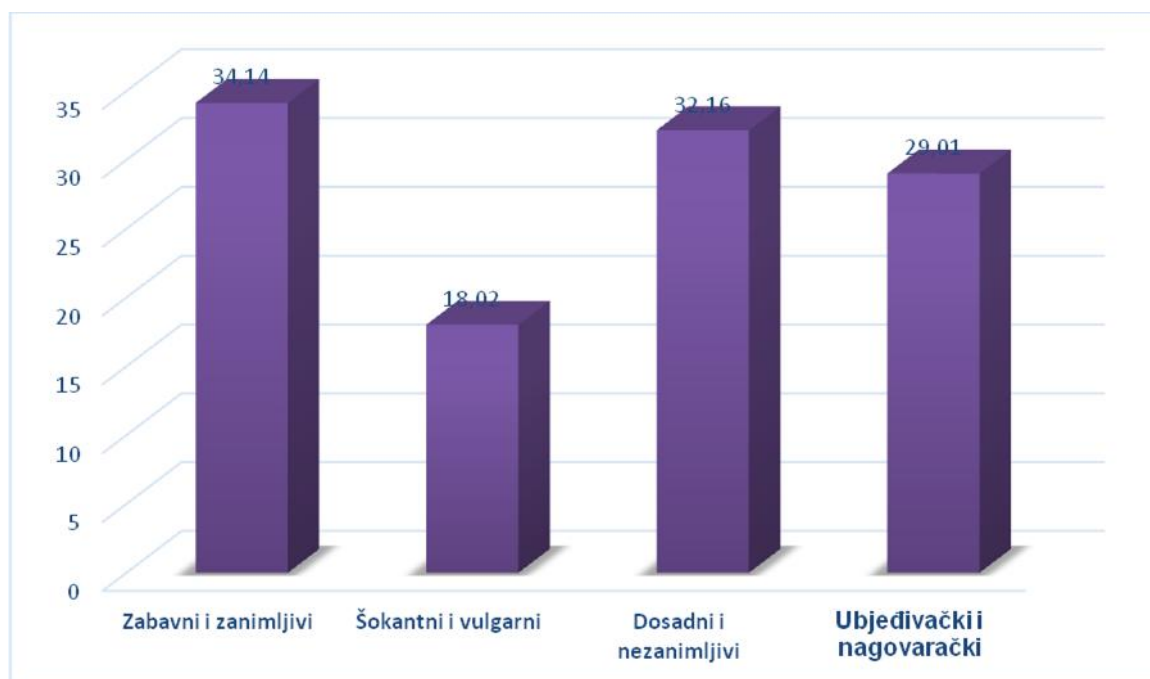
U prvom istraživanju su bili slični rezultati: *BN radio* (28,46%) i *Radio RS* (16,60%).

O sadržajima u medijima

Prema podacima iz drugog istraživanja, ispitanici smatraju da je u medijima u Republici Srpskoj najviše *političkih* (64,45%) i *dramskih* sadržaja (26,57%)². Najmanje je *obrazovnih* (1,17%) i *ostalih zabavnih* sadržaja (4,67%).

Na pitanje „*Koje sadržaje i emisije najčešće pratite u medijima*“, odgovori su bili sljedeći:

- informativni (38,93%)
- dramski (27,01%)
- sportski (26,38%)
- muzički (21,77%)
- politički (15,36%).

Grafikon 16. Kakvi su, po vašem mišljenju, sadržaji u medijima koje pratite?

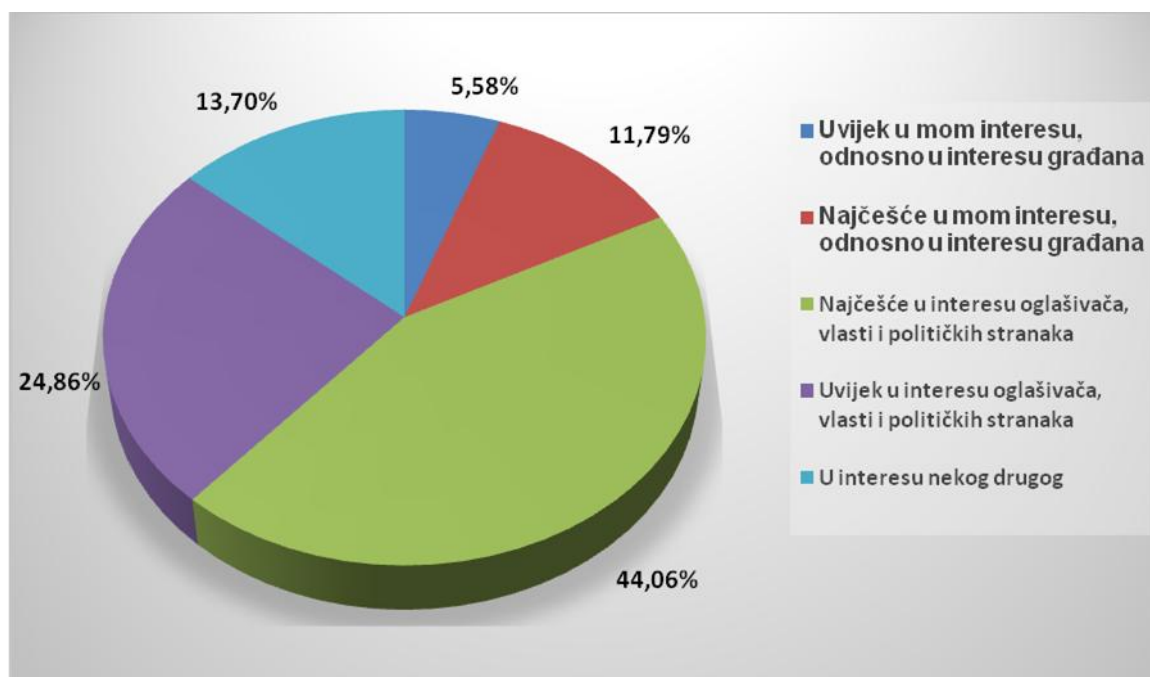
² Ispitanici su mogli označiti najviše dva odgovora.

Odgovor	Broj	Procenat
Tačan i pouzdan	597	53,49
Objektivan i nepristrasan	515	46,15
Zabavan i zanimljiv	251	22,49
Nudi ekskluzivne sadržaje	69	6,18
Ima jasan nacionalni identitet	27	2,42
Informativan i edukativan	283	25,36

Tabela 8. Koje osobine dobar medij treba da posjeduje? Šta očekujete od dobrog medija? (septembar 2014)³

Međutim, upitani da procijene korisnost medijskih sadržaja u Republici Srpskoj, ispitanici su se gotovo dvotrećinskom većinom izjasnili da su sadržaji beskorisni (60,25%). Dakle, rezultati koji se tiču osobina medijskih sadržaja pokazuju da većina ispitanika smatra da su sadržaji u medijima zabavni i zanimljivi, ali uglavnom beskorisni.

Isto tako, oba istraživanja su pokazala da ispitanici uglavnom smatraju da mediji nisu nezavisni i da se ne vode uvijek i isključivo javnim interesom. U istraživanju iz avgusta, 83,16% ispitanika smatra da mediji rade uglavnom ili najčešće u službi političkih partija ili oglašivača. Svega 7,49% ispitanika smatra da mediji u Republici Srpskoj rade isključivo u interesu javnosti.

Grafikon 17. Šta mislite, u čijem interesu najčešće rade mediji koje pratite?

³ Ispitanici su mogli označiti najviše dva odgovora.

Gotovo 30% ispitanika smatra da su mediji ubjeđivački i nagovarački, dok dvije trećine ispitanika smatra da mediji ne rade u interesu građana, već u interesu političkih partija i oglašivača.

Podaci koji su izneseni u ovom izvještaju deskriptivnog su karaktera i koriste se za potrebe projekta „Medijska slika Republike Srpske“. Svi zaključci koji se eventualno izvedu na osnovu ponuđenih podataka ne odražavaju mišljenja i stavove učesnika u projektu. Svi zainteresovani, poput članova akademske zajednice ili novinara, mogu koristiti ponuđene podatke u vlastitim studijama i napisa, uz obavezno navođenje izvora podataka, budući da ovaj izvještaj podliježe zaštiti autorskih prava.

Izvori

Gerbner, G. (2000). Cultivation analysis: an overview. *Communicator*, October-December, 3-12.